

Een van de handschriften waarin een aantal van Ruusbroecs werken verzameld is, bevat achteraan een geschrift van een man die zichzelf een 'nacomelinc' van Ruusbroec noemt. Hij schrijft dat hij de teksten in het boek heeft gecorrigeerd en toegelicht, en geeft ons een inkijkje in de manier waarop hij zijn verbeteringen en verklaringen heeft gemarkeerd. Aan het eind van zijn epiloog geeft deze 'nacomelinc' advies over de volgorde waarin Ruusbroecs werk het best gelezen kan worden, opklimmend in moeilijkheid. De epiloog bevat bovendien een uitvoerige lofrede op Ruusbroec. De samenvatting van deze lofrede (hieronder) is overgenomen uit Thom Mertens (red.), Siet, de brudegom comt. Kampen 1995. Wereld in woorden handelt, in een compleet aan Ruusbroec gewijd hoofdstuk getiteld Meester in het midden, uitvoerig over deze mysticus; zie pag.253 aldaar over de 'nacomelinc'.

Alle liefhebbers van de waarheid, die boeken lezen en voorlezen, boeken kopiëren of laten kopiëren, diegenen verzoek ik, vermaan en beveel ik, bij de eeuwige wijsheid waaruit alle geschriften en alle waarheid voortkomen - die waarheid is immers een stralende afspiegeling van God, engelen en heiligen - dat ze die boeken grondig beschouwen en nauwkeurig corrigeren of laten herstellen en verbeteren, in ieder geval naar de exemplaren die ze zelf als voorbeeld [om af te schrijven] hebben gebruikt. En als zo'n exemplaar niet juist en niet in zijn geheel gecorrigeerd blijkt te zijn, dan moeten zij ergens nóg een ander exemplaar lenen, of liever nog: een aantal exemplaren naast elkaar leggen, zodat zij vervolgens uit enkele daarvan, of nu eens uit het ene, dan weer uit het andere exemplaar, de juiste betekenis van het geschrevene kunnen afleiden en vaststellen. En indien ze die betekenis in dat voorbeeld niet kunnen vinden, dan moeten ze boven de regels woorden schrijven maar tevens nog een ruimte open laten voor het geval men later in andere geschriften van de oorspronkelijke schrijver wél de juiste woorden vindt. Omdat zo de wijsheid op schrift komt en datgene wat geschreven werd correct en vaststaand wordt, tot verbetering en stichting van de heilige Kerk, durf ik al degenen [die zo te werk gaan] te beloven dat hun werk in Gods ogen liever is en dat zij Hem er meer eer mee bewijzen, en er ook meer eeuwig loon voor zullen ontvangen, dan wanneer ze het zouden nalaten en in plaats daarvan, zonder noodzaak en zonder dat dat vereist wordt, alleen maar water en brood zouden drinken en eten [dus: zouden vasten], voortdurend met vurige vroomheid onzevaders zouden bidden of psalmen zouden lezen en overal aflaten verzamelen. Want door de gecorrigeerde waarheid in al die geschriften wordt God overal geëerd, wordt Zijn leer alom verkondigd en Zijn glorieuze naam wijd en zijd verspreid.

De levende stem [het gesproken woord] is gedoemd te vergaan,
maar de geschreven waarheid blijft bestaan.
Zij kan zich over de gehele wereld verspreiden
en geldt als vastgelegd voor eeuwig.

Daarom heb ik, een volgeling van de zeer verlichte heer Jan van Ruusbroec (die samen met de proost het klooster Groenendaal heeft gesticht), die na Ruusbroecs dood is geboren en in diens klooster is opgenomen door de voltallige kloostergemeenschap en nadat ik in het klooster zijn boeken heb gelezen en van alles heb geleerd van de meest geestelijke, ingekeerde [van de wereld afgekeerde] en verlichte broeders onder zijn volgelingen, en nadat ik op andere wijzen uit de heilige Schrift of van binnenuit de milde genade Gods ontvangen heb zo goed als ik het maar kon bevatten, [daarom heb ik] ijverig en met inzet van al mijn vermogens – voor zo ver mijn aardse neigingen, die me voortdurend afleidde, me dat toestonden – dit boek en alle andere boeken van begin tot het einde gecorrigeerd, in het bijzonder de twaalf boeken in deze band, die ik u hierna ieder apart zal noemen. En ik heb de teksten grondig en juist gecorrigeerd aan de hand van wat ik gelezen heb, of van wat ik heb onthouden van de mooie wijze waarop onze vader [Ruusbroec] de dingen te boek heeft gesteld, naar zijn vereisten en

op zijn vurige en treffende manier. Woorden waarvan ik veronderstelde dat ze vergeten waren, of woorden die onjuist waren, heb ik boven de regels in de tekst geschreven, of buiten de tekst in de marges en ik heb met tekenjjes aangegeven waar het betreffende woord moet staan of tussen welke andere woorden het ontbreekt. Vervolgens heb ik de Brabantse of Latijnse woorden die hij [Ruusbroec] gebruikte boven in de marges met andere woorden verduidelijkt, en af en toe de betekenis van bepaalde woorden voor onontwikkelde mensen uitgelegd. Ruusbroecs woorden die een [nadere] verklaring behoeften heb ik met streepjes gemarkeerd. Die [zelfde] streepjes staan over het algemeen ook onder de woorden in de marge die de verklaring geven. Overal waar woorden met dezelfde betekenis of een verklaring van een woord buiten de tekst in de marges staan is sprake van *mijn* woorden en niet van de zijne. Die behoren dus niet in zijn [Ruusbroecs] teksten binnen de marges. Ze horen erbuiten, want het zijn verklaringen bij de tekst en bij de woorden van de goede man, voor diegenen die zijn [oorspronkelijke] woorden en zijn bedoelingen niet goed begrijpen. Al het andere, waar geen streep onder staat en alles wat in de marges of bovenaan de bladzijden niet onderstreept is, dat hoort in de tekst.

*Hierna volgt een uitvoerige lofprijzing op Ruusbroec en zijn werken, samengevat: Ruusbroec 'tonet wel in sijnre scrifte wat gevoelen hi hadde ende wat gheest'. Alle 'minnende, inwendighe, verclaerde menschen' voelen wel aan dat Ruusbroecs boeken eerder een hemelse leer zijn dan een aardse leer, eerder goddelijk of engelachtig dan menselijk. Daarom, wie zijn werken smaken wil, moet meer gericht zijn op het minnen dan op het kennen. En wij kunnen die hemelse leer niet bevatten omdat 'wi oec onledich, werkelic ende verbeelt sijn', we houden ons meer bezig met 'reden ende ondersceit' (dat wil zeggen met het denken over..., het denken in afgebakende concepten) dan met minnen boven de rede. En die minne moet geen maat en geen wijze hebben – zo verstaat de Nacomelinc, in de lijn van Ruusbroec het 'sine modo' van Bernardus in zijn *De diligendo Deo*. Desalniettemin wil hij een wijze geven waarop Ruusbroecs werken gelezen en liefst ook afgeschreven moeten worden:*

De rangorde nu, die in alle andere dingen, behalve in de minne en in de wijze daarvan, noodzakelijk is, wil ik ook aangeven voor deze boeken, opdat de lezers of luisteraars [door het lezen] in de boeken die meer berusten op onderscheidingen en die voornamelijk bepaalde handelswijzen en een zedelijk leven of een leven van de rede aanleren, allereerst een verlicht bevattingsvermogen zullen krijgen en gevormd zullen worden, en met dat verlichte verstand van buiten af zullen worden onderwezen, en vervolgens van binnen geleid kunnen worden in de ervaringsboeken, tot een proeven en voelen, en boven alle oefeningen in het innerlijk een wezenlijke rust zullen bereiken, boven de een-wording, tot het een-zijn met het eenvuldige wezen Gods.

Daarom ben ik van mening dat het voor de lezers noodzakelijk is, en in ieder geval zeer nuttig, deze rangorde aan te houden bij het lezen en bij het afschrijven van deze boeken, opdat zij geleidelijk aan vanaf de laagste trede van het geloof mogen opklimmen tot aan de hoogste trede, de trede van de stervende, zichzelf verloochenende minne, en van daaraf kunnen opvliegen of neerdalen, versmelten met en ontzinken in de Gemeinde.

Als eerste moet men dan het boek over de twaalf deugden lezen [pseudo-Ruusbroec], daarna dat over de twaalf punten van het juiste geloof [*Vanden kersten ghelove*], dan het boek over het heilige sacrament [*Spiegel der eeuwigher salicheit*], over de zeven trappen [*Vanden seven trappen*], de zeven sloten [*Vanden seven sloten*], de vier bekoringen [*Vanden vier becoringhen*], daarna het boek over de tabernakel [*Vanden gheesteliken tabernakel*], over het rijk der gelieven [*Dat rijcke der ghelieven*], dan over de geestelijke bruiloft [*Die gheestelike brulocht*], daarna over het blinkende steentje [*Vanden blinckenden steen*] en ten slotte het boek dat hij als laatste gemaakt schijnt te hebben, het boek over de hoogste waarheid, dat

begint met 'Die prophete Samuel die beweende den coninc Saul' [*Boecskén der verclaringhe*]. Na al deze boeken heeft hij nog een boek geschreven, over de twaalf begijnen, dat begint met een gedeelte op rijm en dat vervolgens in proza verdergaat over het lijden van Onze Heer. Dat boek is, geloof ik, geschreven nadat deze verzamelbundel [het handschrift waarin de *nacomelinc* achterin zijn epiloog schreef] geschreven is en daarom is dat boek achterin bijgeschreven in het boek in Groenendaal, waarin al zijn [Ruusbroecs] andere werken staan. Dat boek [*Vanden twaelf beghinen*] moet men lezen ná het boek over de vier bekoringen.

Met een in mystieke bewoordingen geformuleerde vermaning aan zijn lezers door te gaan en te versmelten in goddelijke minne, zoals dat ook in de lofredé op Ruusbroec geschetst is, besluit de 'nacomelinc' zijn geschrift.